

การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการอ่าน รายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป

Development of Teaching and Learning Activity by Using Teaching Module Reading Skill in Thai Subject for Third Grade Students at Border Patrol Police Schools in Bueng Kan Province

ศุภลักษณ์ ทองจีน¹, ชลาทิพย์ ชัยโคตร¹, ณัฐพล บุญจำนงค์¹,
เชิดชัย หมั่นภักดี¹, ปกรณ์ศักดิ์ มงคลเคหา¹

Suparuk Thongjeen¹, Chalatinip Chaiyakot¹, Nattapon Boonjumnog¹,
Cherdchai Muenphakdee¹, Pakornsak Mongkonkeha¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้อ่านวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 31 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย จำนวน 40 ข้อ แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนวิชาภาษาไทย การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2) เท่ากับ 87.72/84.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ศูนย์การศึกษาบึงกาฬ

¹ UdonThani Rajabhat University, Bueng Kan Education Center

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน บทเรียนสำเร็จรูป

Abstract

The purposes of this research were: 1) to examine the efficiency of teaching and learning by using teaching module in Thai subject for Third Grade students based on the efficiency criterion of 80/80 ; 2) to compare learning achievement in Thai subject by using teaching module ; and 3) to investigate Third Grade students' satisfaction towards teaching and learning activity by using teaching module in Thai subject. The sample of this study was Third Grade students at Border Patrol Police Schools in Bueng Kan Province. There were 31 students at the first semester of the academic year 2017 recruited by using purposive sampling. The instruments were teaching module in Thai subject, 40-item achievement test in Thai subject, and the questionnaire on students' satisfaction towards teaching and learning activity by using teaching module. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and dependent samples t-test. (Dependent Samples)

The results revealed as follows:

1. The efficiency of teaching and learning activity by using teaching module in Thai subject for Third Grade students at Border Patrol Police Schools in Bueng Kan Province was 87.72/84.53, which was higher than the baseline at 80/80 (E_1/E_2).
2. The posttest scores of Third Grade students after participating in teaching and learning activity by using teaching module in Thai subject was higher than the pretest scores with the statistical significance at the .01 level.
3. The students' satisfaction towards teaching and learning activity by using teaching module in Thai subject was at the very good level.

Keywords: Development of teaching and learning activity, teaching module

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ในกรณีที่สถานศึกษาใดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระดับประถมศึกษาและระดับ

มัธยมศึกษา การกำหนดให้สถานศึกษาแห่งนั้น อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาใดให้ยึดระดับการศึกษาของสถานศึกษานั้นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรณีที่เขตพื้นที่

การศึกษาไม่อาจบริหารและจัดการได้ตามวรรคหนึ่ง กระทรวงอาจจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้เพื่อเสริมการบริหารและการจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดในรูปแบบการศึกษาอนุกระบวนหรือการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษและการจัดการศึกษาทางไกล และการจัดการ ศึกษาที่ให้บริการในหลายเขตพื้นที่การศึกษา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรมพัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลอนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้นจึงเน้นให้ครูผู้สอนนำสื่อการเรียนการสอนและเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ อย่างหลากหลายมาใช้ประกอบ

การจัดการเรียนเพื่อการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ปัจจุบันบทเรียนสำเร็จรูปได้นำมาประยุกต์เข้ากับรูปแบบการสอนในรายภาษาไทย ทำให้บทเรียนสำเร็จรูปสนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลในการรับรู้ และเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ลักษณะบทเรียนสำเร็จรูป คือ เนื้อหาจากบทเรียนถูกแบ่งเป็นส่วนย่อยๆ เรียกว่า (Frame) และลำดับของเนื้อหาจากกรอบแรกไปยังกรอบสุดท้ายเนื้อหาจะลำดับจากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ยาก แต่ละกรอบจะมีคำอธิบาย และมีคำถามกระตุ้นความสนใจต่อเนื่องกันไป ผู้เรียนตอบคำถามแล้วจะสามารถตรวจคำตอบได้ทันที คำตอบของผู้เรียนถูกหรือผิดจะมีการศึกษาไปตามลำดับขั้น และปฏิบัติตามคำแนะนำที่ปรากฏไว้ควบคู่กับเนื้อหา บทเรียนจะกำหนดกิจกรรมเสมือนตัวแทนครูที่กำกับไว้ในบทเรียนเป็นรายบุคคลตัวต่อตัวและทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนเป็นไปตามที่กำหนดไว้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549: 138) บทเรียนสำเร็จรูปแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง บทเรียนสำเร็จรูปแบบกิ่งหรือสาขา และบทเรียนสำเร็จรูปแบบผสม (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549: 139-140) บทเรียนสำเร็จรูปนี้สามารถนำไปใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยผู้สอนควรเลือกเรื่องที่มีลักษณะเป็นเนื้อหาหรืออาจเป็นเนื้อเรื่องที่ฝึกให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ได้บ้าง แต่ควรมีตัวอย่างประกอบในเรื่องที่ค่อนข้างจะยากเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจชัดเจนมากขึ้นการถามตอบในแต่ละกรอบนั้น นอกจากจะถามเนื้อหาที่ศึกษาแล้วก็สามารถตั้งคำถามให้ผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ โดยการนำความรู้จากเนื้อหาในกรอบนั้นมาเป็นพื้นฐานในการตอบคำถาม (สุคนธ์สินธพานนท์ และคณะ, 2545: 93) บทเรียนสำเร็จรูปจึงเป็นสื่อการเรียนอีกชนิดหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นการตอบ

สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพสอดคล้องกับแนวทาง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สุธวารักษ์ เมืองโคตร, 2545: 2-3)

จากปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาที่นักเรียนส่วนมากไม่ชอบเรียนจึงมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่นำเพื่อนำ แต่เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะวิชาภาามีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมของมนุษย์ ซึ่งยากที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะทำความเข้าใจ ประกอบกับครูผู้สอนยังคงใช้วิธีการสอนแบบเดิมโดยเน้นครูเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้น้อยมาก ตัวครูเป็นผู้ให้นักเรียนเป็นผู้รับ นักเรียนไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติและไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอาบทเรียนสำเร็จรูปมาใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพราะบทเรียนสำเร็จรูปช่วยให้ นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างดีด้วยตนเอง รู้จักจุดที่ตนบกพร่องได้ ได้รู้ผลการเรียนของตนเองทันทีที่ผู้เรียนจะมีความรู้สึกระบายผลสำเร็จ โดยก้าวไปตามความสามารถ และความถนัดของตนเองเพื่อให้เกิดประโยชน์ และเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทยอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ โรงเรียนบ้านแวง โรงเรียนบ้านห้วยดอกไม้ โรงเรียนบ้านหนองตะไก่อ โรงเรียนบ้านคำซมภู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 31 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

- 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป
- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ใช้เวลาทดลอง 5 สัปดาห์ๆ ละ 4 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และการทดสอบหลังเรียน (Post test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. การทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน
3. การทดสอบหลังเรียน (Post test) เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ทดสอบก่อนเรียน
4. นำแบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปให้นักเรียนตอบตามความคิดเห็น

5. นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบย่อยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน 20 ชั่วโมง
2. บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 เล่ม
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป จำนวน 20 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80 รายละเอียดดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของคะแนนเฉลี่ย จากการทำแบบทดสอบย่อย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน

เลขที่	คะแนน		คะแนนทดสอบย่อยโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป						รวมคะแนน	คะแนน
	ก่อนเรียน (40)		แผนการ เรียนรู้1 (10)	แผนการ เรียนรู้2 (10)	แผนการ เรียนรู้3 (10)	แผนการ เรียนรู้4 (10)	แผนการ เรียนรู้5 (10)	แผนการ เรียนรู้6 (10)	ทดสอบ ย่อย (60)	หลัง เรียน (40)
1	15		9	9	8	8	9	9	52	33
2	17		9	10	8	9	10	10	56	32
3	12		8	9	8	8	10	9	52	33
4	10		8	9	8	8	9	9	51	34
5	15		9	9	8	10	10	9	55	33
6	12		8	8	8	8	8	8	48	34
7	11		8	8	8	8	8	8	48	32
8	12		8	9	8	8	8	9	49	32
9	20		8	10	8	8	8	10	52	33
10	18		10	9	8	9	9	9	54	36
11	23		8	10	8	8	8	10	52	33
12	12		8	9	8	9	8	9	54	35
13	17		10	9	8	9	10	9	55	34
14	15		8	9	8	9	10	9	54	37
15	12		10	10	8	8	9	10	55	36
16	7		8	8	9	8	8	8	49	32
17	14		10	10	10	10	8	10	58	34
18	18		10	10	8	10	8	10	56	35
19	9		10	8	8	8	8	8	50	32
20	17		8	9	8	10	8	9	52	33
21	17		8	8	9	8	8	8	50	32
22	9		9	10	8	9	10	10	56	33
23	17		10	9	9	9	8	9	54	35
24	12		9	9	9	10	10	9	56	32
25	12		8	8	8	8	10	8	50	32

ตาราง 1 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของคะแนนเฉลี่ย จากการทำแบบทดสอบย่อย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน (ต่อ)

เลขที่	คะแนน		คะแนนทดสอบย่อยโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป						รวมคะแนน	คะแนน
	ก่อนเรียน (40)	แผนการ เรียนรู้1 (10)	แผนการ เรียนรู้2 (10)	แผนการ เรียนรู้3 (10)	แผนการ เรียนรู้4 (10)	แผนการ เรียนรู้5 (10)	แผนการ เรียนรู้6 (10)	ทดสอบ ย่อย (60)	หลัง เรียน (40)	
26	13	8	9	10	9	8	9	50	34	
27	15	9	8	9	9	8	8	51	34	
28	15	8	9	8	9	8	9	51	32	
29	15	9	10	8	10	8	10	51	32	
30	22	9	10	8	8	9	10	54	35	
31	18	9	8	8	10	10	8	56	34	
ΣX	454	270	280	249	280	270	280	1,654	1,058	
$\bar{X}$	14.51	8.79	8.91	8.91	8.91	8.81	8.91	52.77	33.81	
S.D.	4.08	0.85	0.81	0.77	0.81	0.81	0.81	3.31	1.80	
ร้อยละ	36.28	87.91	89.07	85.53	89.07	88.14	89.07	87.94	84.53	
								E_1 87.94	E_2 84.53	

จากตาราง 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป รายวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการทำแบบทดสอบย่อยรวมทุกแผนการเรียนรู้ได้คะแนนเฉลี่ย 52.77 คะแนน จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.81 คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 87.94 ดังนั้น E_1 มีค่าเท่ากับ 87.94 และผลการเรียนรู้จากการทำ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 33.81 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.80 คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84.53 ดังนั้น E_2 มีค่าเท่ากับ 84.53 นั่นคือ บทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.94/84.

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป รายละเอียดดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

เลขที่	คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		D
	ก่อนเรียน (40)	หลังเรียน (40)	
1	15	33	18
2	17	32	15
3	12	33	21
4	10	34	24
5	15	33	21
6	12	34	23
7	11	32	20
8	12	33	12
9	10	36	15
10	18	33	20
11	13	35	18
12	12	34	19
13	17	37	25
14	15	36	29
15	12	32	18
16	7	34	16
17	14	35	26
18	18	32	15
19	9	33	15
20	17	33	24
21	17	35	18
22	9	32	20
23	17	32	20
24	12	32	20
25	12	32	20
26	13	34	21
27	15	34	19

ตาราง 2 คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (ต่อ)

เลขที่	คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		D
	ก่อนเรียน (40)	หลังเรียน (40)	
28	15	32	17
29	15	32	17
30	12	35	23
31	18	34	16
	รวม		902

จากตาราง 2 พบว่า ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 902

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป รายละเอียดดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านสาระการเรียนรู้			
1.1 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.63	0.58	มากที่สุด
1.2 เนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น	4.53	0.55	มากที่สุด
1.3 เนื้อหาแต่ละเล่มสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.75	0.43	มากที่สุด
1.4 การนำเสนอเนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก	4.63	0.58	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.64	0.54	มากที่สุด
2. ด้านรูปแบบ			
2.1 รูปเล่มขนาดกะทัดรัด สวยงามน่าสนใจ	4.77	0.43	มากที่สุด
2.2 รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสร้างความสนใจ	4.65	0.48	มากที่สุด
2.3 มีภาพประกอบสวยงามเหมาะสม	4.77	0.48	มากที่สุด
2.4 ใช้ภาษาที่ถูกต้องและเข้าใจง่าย	4.65	0.53	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.71	0.49	มากที่สุด

ตาราง 3 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
3.1 นักเรียนได้ความรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ	4.81	0.40	มากที่สุด
3.2 นักเรียนได้ตอบคำถามและทำแบบฝึกหัดเพื่อเป็นการทบทวนในตอนท้ายของทุกกรอบ	4.79	0.41	มากที่สุด
3.3 นักเรียนได้ทำแบบทดสอบท้ายบททุกกรอบ	4.81	0.40	มากที่สุด
3.4 สนับสนุนการคิดวิเคราะห์และการเขียนของนักเรียน	4.72	0.48	มากที่สุด
3.5 นักเรียนได้ฝึกความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์	4.65	0.48	มากที่สุด
3.6 ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	4.84	0.37	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.77	0.37	มากที่สุด
4. ด้านการเป็นสื่อการเรียนรู้			
4.1 เป็นสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ สำหรับนักเรียน	4.88	0.32	มากที่สุด
4.2 เป็นสื่อที่ทำให้นักเรียนภูมิใจในผลการเรียนของตนเอง	4.77	0.43	มากที่สุด
4.3 เป็นสื่อที่จะวัดคุณลักษณะในด้านความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ของนักเรียน	4.83	0.43	มากที่สุด
4.4 เป็นสื่อที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.72	0.52	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.80	0.42	มากที่สุด
5. ด้านการวัดผลประเมินผล			
5.1 นักเรียนพอใจที่ได้ทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบทันทีที่ศึกษาในแต่เนื้อหา	4.74	0.49	มากที่สุด
5.2 นักเรียนพอใจที่ได้สามารถทราบคำตอบทันทีหลังจากทำแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบหลังเรียน	4.83	0.37	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.79	0.43	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.74	0.46	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป โดยภาพรวมรายด้าน และรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูป ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.94/84.53 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบย่อยในบทเรียนสำเร็จรูป ทั้งหมด 6 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 87.94 และนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.53 แสดงว่า บทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ 80 /80 ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุมาวัรกิจ เมืองโคตร (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง จังหวัดของเรา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 92.62/89.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้ พระมหาประยูร ช่างการ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ฐานกรรม วิชานาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.00/85.25 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ศักดา ฤทธิธน (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพ 82.61/86.90 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ซึ่งการที่บทเรียนสำเร็จรูป ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากเหตุผล ดังนี้

1.1 บทเรียนสำเร็จรูป 6 เล่ม ที่ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนสำเร็จรูปขึ้นได้ผ่านกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาหลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบแก้ไขตามข้อเสนอ

แนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผ่านตรวจสอบและประเมินความถูกต้องด้านการจัดรูปเล่ม การจัดภาพ และการเรียงลำดับเนื้อหา การใช้ภาษา จากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านกระบวนการทดลอง 2 ครั้ง และนำผลการทดลองไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้บทเรียนสำเร็จรูปที่เหมาะสมจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปของ อีระชัย ปุณฺณโชติ (2537: 27-37)

1.2 บทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาอีกรูปหนึ่ง โดยภายในบทเรียนสำเร็จรูปจะกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาซึ่งจะเรียงจากง่ายไปหายาก มีคำถาม คำตอบในแต่ละกรอบให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบด้วยตนเองว่าคำตอบที่ตนเองตอบนั้น ถูกหรือผิด ถ้าตอบผิดนักเรียนสามารถย้อนไปศึกษาเนื้อหาใหม่หรือขอคำอธิบายเพิ่มเติมจากครูผู้สอนได้ มีแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน แบบทดสอบหลังเรียนในแต่ละเนื้อหา มีการเสริมแรง และภาพประกอบสวยงามเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ทองพูล บุญอึ้ง (2543: 10) ที่ว่าบทเรียนสำเร็จรูปเป็นบทเรียนที่สร้างที่สร้างขึ้นโดยกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธี ตลอดจนอุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้าทำให้ผู้สอนสามารถค้นคว้าและประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ เนื้อหาของบทเรียนสำเร็จรูปจะถูกกำหนดหรือแบ่งตอนย่อยๆ เป็นกรอบหรือเฟรม (Frame) โดยการนำเสนอเนื้อหาทีละน้อย มีการตั้งคำถามให้นักเรียนคิดและสนองตอบ โดยการตอบคำถามแล้วเฉลยคำตอบให้ทราบทันทีในกรอบถัดไปทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และเรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปเพิ่มขึ้น

ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงซึ่งมีความก้าวหน้าทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าของคักดา ฤทธิธ (2547) ที่ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับคมนวรรณ สุขขุม (2543) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา เรื่อง การใช้พจนานุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขาหลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง และเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าสามารถจะประสบผลสำเร็จได้ เพราะการเรียนรู้จะค่อยๆ พัฒนาทีละขั้น จากง่ายจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ ศึกษาได้ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความสามารถของแต่ละบุคคล และนอกจากนี้ยังได้ฝึกให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองซึ่งเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับประโยชน์บทเรียนสำเร็จรูป (สุคนธ์ ลินฎพานนท์, 2545: 91-92) นอกจากนี้ แบบเรียนสำเร็จรูปเป็นเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้น โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามลำพังตามความสามารถของแต่ละบุคคล นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามลำพังตามความสามารถของแต่ละบุคคล ถ้าไม่เข้าใจเนื้อหาให้ย้อนกลับไปศึกษาใหม่ บทเรียนสำเร็จรูปเสมือนผู้สอนพิเศษให้นักเรียนที่เรียนช้าหรือขอคำแนะนำ

จากครูผู้สอนได้ โดยไม่ต้องตั้งคำถามต่อหน้าเพื่อนในชั้นเรียน เพราะนักเรียนบางคนอายุที่จะถามต่อหน้าเพื่อนที่อยู่ในชั้นมาก ๆ ส่งผลให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2526: 195-196)

จากผลการศึกษาค้นคว้าเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการเรียนการสอนต่างๆ พบว่าการใช้บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เป็นแนวทางที่ดีเหมาะสมแล้ว

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เมื่อเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปที่เป็นสื่อการเรียนการสอน โดยรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$, S.D.=0.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53-4.88$) อาจเนื่องจากการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามหลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปที่ดี ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งเนื้อหาสาระด้านการวัดผลประเมินผล อีกทั้งผ่านกระบวนการทดลองแล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและตรงกับความสนใจของผู้เรียน และมีภาพประกอบที่มีสีสันดึงดูดใจทำให้นักเรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายขณะเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ คักดา ฤทธิธ (2547: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการสอนและบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พงศธร หวังกลุ่มกลาง (2547: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแผนพัฒนาการเรียนรู้อยู่

ใช้บทเรียนสำเร็จรูป วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการเรียนรู้อัตโนมัติโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปโดยรวมมากที่สุด

จากผลการวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป นักเรียนมีความสนุกสนาน มีความกระตือรือร้นในการศึกษาด้วยตนเอง โดยเฉพาะคำถามที่มีไว้ในแต่ละกรอบเป็นตัวกระตุ้น ให้เด็กค้นหาคำตอบ ทำให้ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน มีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรศึกษาหลักสูตร และเนื้อหาที่ใช้ให้ละเอียดรอบคอบเพื่อจะให้เกิดเนื้อหาที่เหมาะสม กับระดับชั้นความรู้ของนักเรียน

1.2 ศึกษาหลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงที่ดี จากตำราเอกสารอย่างละเอียดถี่ถ้วน

1.3 ภาพที่นำมาประกอบควรเป็นภาพที่มีสีสันสวยงามเหมาะสมกับเนื้อหาและระดับชั้นของผู้เรียน

1.4 บทเรียนสำเร็จรูปแต่ละเล่มไม่ควร มีจำนวนกรอบมากเกินไปเพราะจะทำให้เด็กเบื่อหน่าย

1.5 ก่อนใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงแต่ละเล่มครูผู้สอนและนักเรียนต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้ โดยเฉพาะครูผู้สอนต้องเน้นเรื่องความซื่อสัตย์ต่อตนเองให้กับนักเรียนและดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเพื่อให้การเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.6 การใช้บทเรียนสำเร็จรูปติดต่อกันหลาย ๆ ครั้ง จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ ดังนั้นครูผู้สอนควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างอื่นแทรก ก่อนการเริ่มเรียนเล่มต่อไป เช่น การสรุปเนื้อหาในเล่มที่ผ่านเรียนมาร่วมกันเป็นกลุ่ม

1.7 ก่อนการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ครูควรทดสอบทักษะการอ่านของนักเรียนก่อนว่านักเรียนสามารถใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับจัดการเรียนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หรือกลุ่มสาระอื่นๆ และระดับชั้นอื่น

2.2 ควรศึกษาค้นคว้าเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระภาษาไทยด้วยบทเรียนสำเร็จรูปกับวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526). *เทคโนโลยีทางการศึกษา: หลักการและแนวปฏิบัติ*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.

- ทองพูล บุญอึ้ง. (2543). ผลงานวิจัยทางวิชาการประเภททเรียนสำเร็จรูป. *ข้าราชการครู*, 12(1): 10-14, ตุลาคม-พฤศจิกายน.
- พงศธร หวังกลุ่มกลาง. (2547). *การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). *นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้*. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศมนวรรณ สุขชุ่ม. (2543). *การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา เรื่อง การใช้พจนานุกรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศักดิ์ดา ฤทธิธิน. (2547). *การพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำและหน้าของกลุ่มคำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุณารักษ์ เมืองโคตร. (2545). *การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องจังหวัดของเรา (มุกดาหาร) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2545). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.